

Sygn. akt III AUa 373/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Pietkun (spr.)

Sędziowie: SSA Barbara Pauter

SSA Danuta Rychlik-Dobrowolska

Protokolant: Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 23 lutego 2017 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) **Spółki Akcyjnej z siedzibą we W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.**

przy udziale **E. P., (...)Sp. z o.o. z siedzibą we W.**

o składki na ubezpieczenia społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 18 listopada 2015 r. sygn. akt VIII U 3493/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że odwołanie oddala,

II. zasądza od wnioskodawcy na rzecz strony pozwanej kwotę 2100 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 listopada 2015 r., sygn. akt VIII U 3439/13 Sąd Okręgowy we Wrocławiu VIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z 25 marca 2013 r. nr (...), ustalając, że nie stanowią podstawy wymiaru składek E. P., podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) S.A., przychody osiągnięte z tytułu umowy cywilno - prawnej zawartej między ubezpieczonym a Spółką (...) Spółka z o.o. z siedzibą we W. w lutym i we wrześniu 2008 r., w maju i w grudniu 2009 r. oraz zasądził od strony pozwanej na rzecz wnioskodawcy kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne:

Spółka (...) jest spółką celową, należącą do (...) Spółka Akcyjna, która jest jej jedynym udziałowcem. Została ona powołana do wdrożenia jednolitego systemu informatycznego na rzecz spółek należących do Grupy (...). Na podstawie umowy licencyjnej z 7 maja 2007 r. udostępniony został spółce (...)Sp. z o.o. system informatyczny, który stanowi

jednorodny układ modułów współpracujących ze sobą i tworzących jako całość system wspomagający kompleksowo procesy gospodarcze użytkownika. Powodem wdrożenia (...) było przejście z zarządzania zespołami na zarządzanie procesem. Spółka (...) zamierzała gospodarczo wykorzystywać w pełni funkcjonalny (...), udostępniając go spółkom z Grupy (...) zgodnie z zasadami wynikającymi z ww. umowy licencyjnej, zawartej z (...) Sp. z o.o. i w ten sposób zapewnić tym spółkom pełną obsługę procesów biznesowych z wykorzystaniem tego systemu. W spółce byli zatrudnieni tylko kierownicy projektu i asystenci. Każdy z kierowników projektu odpowiedzialny był za wdrożenie określonego modułu systemu. Wdrożenie nadzorował Komitet Sterujący powołany zarządzeniem Prezesa Zarządu Grupy (...). Spółka (...) zdecydowała się zatrudnić na podstawie umów cywilnoprawnych osoby będące pracownikami spółek Grupy (...). Osoby chętne do zawarcia umów zgłaszały się do poszczególnych kierowników projektu, którzy prowadzili rozmowy z kandydatami. Osoby te zatrudniono do pracy przy tworzeniu odpowiednich modułów, w których mapowano procesy, znajdujących się tej pory w różnych systemach bądź poza systemami w poszczególnych spółkach grupy kapitałowej. Dotyczyło to wszelkich procesów aplikowanych w spółkach, między innymi w kadrach, naliczania wynagrodzeń, czy rozliczania czasu pracy. Istotną przesłanką zatrudnienia w spółce (...) była wiedza i doświadczenie pracownika o konkretnym systemie działającym w spółce go zatrudniającej. Pracownicy (...) S.A. wykonywali równocześnie umowy zlecenia zawarte z (...), w ramach których brali udział w procesach zespołów wdrożeniowych, wykonując prace zmierzające do wdrożenia (...) w Grupie (...), w tym również w (...) S.A. Wszystkie procesy w całej Grupie (...) zostały zunifikowane i są uniwersalne. Cały system (...) jest uniwersalny i mógłby z niego korzystać dowolny podmiot gospodarczy. Zleceniobiorcy byli osobami biorącymi udział w testach i analizie przedwdrożeniowej. Samo natomiast wdrożenie wykonywał podmiot zewnętrzny. Celem analizy dokonywanej przez zleceniobiorców nie było odwzorowanie konkretnych procesów w danej spółce, tylko opracowanie uniwersalnego procesu. Pracownicy spółek pracowali jako testerzy powstającego produktu, nie dotyczyło to oprogramowania odzwierciedlającego specyfikę działalności poszczególnych spółek, lecz dotyczyło uniwersalnego charakteru.

Zgodnie z umową licencyjną spółka (...) uzyskała na rzecz spółki (...) S.A. prawo do korzystania z systemu (...), którego celem jest usprawnienie kompleksowego zarządzania wewnętrznymi procesami gospodarczymi zachodzącymi w podmiotach należących do Grupy (...). Spółka (...) S.A. jako podmiot Grupy (...), korzystający z Zintegrowanego Systemu Informatycznego (...), była beneficjentem prac wdrożeniowych prowadzonych przez (...) Sp. z o.o., przy udziale m. in. pracowników spółki (...) S.A. W dniu 31 grudnia 2009 r. (...) S.A. zawarła umowę o rozliczenie nakładów na licencje i wdrożenie systemu (...) z (...) Sp. z o.o. Beneficjentem prac zespołu wdrożeniowego było (...), który mógł dany produkt odsprzedać, wynajmować odpłatnie również podmiotom zewnętrznym. W tym schemacie (...) miała również dzielić się zyskiem z właścicielem systemu.

E. P. zatrudniony był na podstawie umowy o pracę w (...) S.A. w okresie od 2005 r. do 2011 r., na stanowisku specjalisty ds. controlingu oraz kierownika sekcji controlingu. Do jego obowiązków należało przygotowywanie raportów finansowych dla zarządów (...) S.A. i grupy kapitałowej oraz tworzenie modeli finansowania dla spółek kapitałowych. W ramach umów zlecenia brał udział w zakresie wdrożenia zintegrowanego systemu informatycznego produkcji (...), brał udział w testach tego programu. W ramach umowy zlecenia prowadził również szkolenia użytkowników końcowych systemu (...), tzn. przekazywał wiedzę jak posługiwać się systemem, jak on wygląda i jak jest on skonfigurowany. W ramach umowy o pracę oraz w ramach umowy zlecenia wykonywał różne czynności. Efektem jego pracy na umowę zlecenia był początkowy etap wdrożenia (...). Przy wykonywaniu obowiązków z umowy zlecenia zainteresowany wykorzystywał wiedzę i doświadczenie zdobyte także wcześniej, u innych pracodawców. Umowa Zlecenia nie miała wpływu na pracę ubezpieczonego w (...) S.A. Pracę zleconą wykonywał poza siedzibą pracodawcy przeważnie poza godzinami pracy. Pracodawca pracy wykonywanej na zlecenie nie nadzorował.

W wyniku kontroli przeprowadzonej w okresie od 12 września 2012 r. do 21 grudnia 2012 r. przez Wydział Kontroli Płatników Składek Oddziału ZUS w (...) S.A. z siedzibą we W. organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie zasługiwało na uwzględnienie. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że spór w sprawie sprowadzał się w istocie do oceny tego, czy ubezpieczony w rzeczywistości świadczył pracę na rzecz swojego pracodawcy, pomimo zawarcia umowy zlecenia z firmą (...). W konsekwencji

rozstrzygnąć należało, czy zawarcie umowy zlecenia z firmą (...), której przedmiotem było wdrażanie systemu (...), a który następnie miał być przekazany spółce (...) S.A. jest faktycznym świadczeniem pracy na rzecz pracodawcy.

Oceniając tę kwestię Sąd pierwszej instancji, powołując się na przepis art. 8 ust. 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wskazując, że (...) S.A. zawarł ze spółką (...) umowę o rozliczenie nakładów na licencje i wdrożenie systemu (...) stwierdził, że podstawą rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie była okoliczność ustalona na podstawie zebranego materiału dowodowego, że ubezpieczony na podstawie zawartych umów zlecenia nie zobowiązał się do stworzenia odrębnej bazy dla konkretnej spółki, w szczególności dla swojego pracodawcy. Innymi słowy pracodawca (...) S.A. w żaden bezpośredni sposób nie korzystał z efektów wykonywanych przez niego czynności. Sąd podkreślił przy tym, że ubezpieczony był członkiem zespołu wdrożeniowego. Nie uczestniczył w całym procesie wdrożenia systemu (...), tylko w początkowych etapach.

Jak wskazał Sąd Okręgowy faza początkowa oraz testowanie systemu odbywało się na poziomie abstrakcyjnym, uniwersalnym, nie dotyczyło ono zatem zastosowania go w konkretnej spółce, w tym (...) S.A. Natomiast samym tworzeniem systemu zajmowała się firma zewnętrzna. Nie bez znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie w ocenie tego Sądu jest również okoliczność, że tworzony, a następnie wdrażany system (...) nie był tworzony pod konkretną spółkę Grupy (...), lecz było to rozwiązanie uniwersalne, dla spółek z Grupy oraz dla podmiotów zewnętrznych. W konsekwencji Sąd pierwszej instancji stwierdził, że bezpośrednim beneficjentem umów zawartych pomiędzy ubezpieczonym a (...) Sp. z o.o., była właśnie ta spółka. Ponadto Sąd zwrócił uwagę, że ubezpieczony wykonywał czynności zarówno w godzinach pracy, jak i poza nią, jednak z uwagi na nienormowany i zadaniowy czas pracy, nie kolidowało to z jego obowiązkami pracowniczymi. Pracodawca nie nadzorował jego pracy na umowę zlecenia, a ponadto praca ta miała zupełnie inny charakter niż ta wykonywana w ramach stosunku pracy. Z tych też względów, w ocenie Sądu, w niniejszej sprawie nie doszło do wykonywania przez ubezpieczonego w bezpośrednim sensie pracy na rzecz swojego pracodawcy, a odrębne stanowisko w tej materii ZUS nie podlegało uwzględnieniu. Sąd przytył wskazał, że wprowadzie spółka (...) została powołana przez (...) S.A., który jest jej jedynym udziałowcem, jednak jest to oddzielny podmiot gospodarczy prowadzący działalność na swój własny rachunek, który nabył od spółki (...) licencję do stworzenia systemu (...) i jej dalszej odsprzedaży.

Z tych względów odwołanie wnioskodawcy zostało przez Sąd pierwszej instancji uwzględnione.

Orzeczenie o kosztach procesu Sąd Okręgowy oparł na przepisie art. 98 k.p.c. oraz § 6 pkt 2, 3, 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.

Apelację od powyższego wyroku złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W., zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego poprzez brak zastosowania art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1 i 1a, art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 81 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych i błędne uznanie, że zaskarżona decyzja winna ulec zmianie i tym samym błędne uznanie, że E. P., będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z wnioskodawcą, nie świadczył pracy na rzecz ww. płatnika składek, wykonując pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z (...) sp. z o.o., a tym samym, że do podstaw wymiaru składek na jego ubezpieczenia, z tytułu podlegania ubezpieczeniom, jako pracownik u wnioskodawcy, nie wlicza się wynagrodzenia uzyskanego w spornych okresach z tytułu wykonywania umów cywilnoprawnych zawartych z (...) sp. z o.o., podczas gdy prawidłowa wykładnia i zastosowanie ww. przepisów prowadzi do wniosków przeciwnych, tj. do stwierdzenia że praca ww. wykonywana była w ramach umów cywilnoprawnych na rzecz wnioskodawcy, nie zaś na rzecz spółki (...), a tym samym, że wnioskodawca jako płatnik składek winien wliczyć wynagrodzenie ubezpieczonego uzyskane z tytułu umowy cywilnoprawnej do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne z tytułu umowy o pracę;

- naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 8 ust. 2a u.s.u.s., albowiem prawidłowa wykładnia ww. przepisu w kontekście niniejszej sprawy wskazuje, że niedopuszczalne jest wykorzystywanie przez spółkę (...) S.A. innej spółki, w której posiada ona całościowy udział tj. (...) sp. z o.o., które to prowadziłyby do pozornego

zatrudnienia pracowników płatnika składek, na podstawie umów cywilnoprawnych w spółce (...), podczas gdy praca świadczona jest w rzeczywistości na rzecz płatnika składek, będącego jednocześnie pracodawcą ww. osoby, albowiem, pomimo wyodrębnienia dwóch spółek przy tożsamości kapitału zasadne jest twierdzenie, że działania podejmowane na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych ze zleceniodawcą są podejmowane na rzecz i z korzyścią na rzecz pracodawcy ubezpieczonego,

- naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 k.p.c., poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i błędną ocenę mocy i wiarygodności materiału dowodowego oraz sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, a w szczególności poprzez przyjęcie, że wnioskodawca nie uzyskał żadnych, nawet pośrednich korzyści z pracy osoby ubezpieczonej, realizowanej w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z (...) sp. z o.o., podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że płatnik składek takie korzyści uzyskał,

- naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 k.p.c., wobec pominięcia powiązań kapitałowych istniejących w Grupie (...) i tym samym, pominięcie takich powiązań względem wnioskodawcy i (...) sp. z o.o., które to okoliczności jednoznacznie wskazują, że powiązania te zostały wykorzystane w działaniu ww. podmiotów, co spowodowało pokrzywdzenie osób zainteresowanych z punktu widzenia ubezpieczeń społecznych, a nadto sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oraz z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego twierdzenie, wskazujące jakoby realizacja umów cywilnoprawnych przez ubezpieczonych nie odbywała się w interesie wnioskodawcy, to znaczy, że choćby pośrednio nie wykonywali oni pracy na jego rzecz.

Wskazując na powyższe zarzuty, organ rentowy wniósł o zmianę wyroku Sądu I instancji w całości i oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz płatnika składek zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego dokonana przez Sąd Okręgowy nie zasługuje na akceptację. Sąd pierwszej instancji również nieprawidłowo zinterpretował i zastosował powołane w uzasadnieniu wyroku przepisy prawa. Trafnie zarzucił apelujący, że Sąd Okręgowy w swych ustaleniach i wnioskach wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c. i popełnił błędy w rozumowaniu, zarówno w zakresie ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy ubezpieczony w ramach umów zlecenia zawartych z firmą (...), w rzeczywistości świadczył pracę na rzecz wnioskodawcy, z którym związany był umową o pracę.

Sąd pierwszej instancji bezpodstawnie uznał, że w rozpoznawanej sprawie nie znajduje zastosowania przepis art. 8 ust. 2a ustawy 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2016.963 j.t.). Zgodnie z dyspozycją tego przepisu, za pracownika należy uznać także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Natomiast zgodnie z treścią art. 18 ust. 1a ustawy systemowej, w przypadku osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia, jeżeli umowę taką zawarły z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonują pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostają w stosunku pracy, w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe uwzględnia się również przychód z tytułu umowy zlecenia. Należy również nadmienić, że stosownie do przepisu art. 4 pkt 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne jest pracodawca - w stosunku do pracowników i osób odbywających służbę zastępczą oraz jednostka

organizacyjna lub osoba fizyczna pozostająca z inną osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi. Jednocześnie, według art. 17 ust 1 ww. ustawy, składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe oraz chorobowe za ubezpieczonych, o których mowa w art. 16 ust. 1-3, 5, 6 i 9-12, (w tym zleceniobiorców) obliczają, rozliczają i przekazują co miesiąc do Zakładu w całości płatnicy składek. Zgodnie z art. 81 ust 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. a, d-i i pkt 3 i 11, stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób, z zastrzeżeniem ust. 5, 6 i 10.

Wskazać w tym miejscu należy, że przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej wprowadził wyjątek od ogólnej reguły przyjętej w art. 9 ust. 1 tejże ustawy, zgodnie z którą umowa zlecenia jest zwolniona z obowiązku ubezpieczenia społecznego w sytuacji, gdy występuje u tego samego ubezpieczonego obok umowy o pracę.

Przepis art. 18 ust. 1a ustawy systemowej w stosunku do ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 2a, w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, nakazuje uwzględniać również przychód z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło.

Płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu umowy zlecenia/świadczenia usług jest zatem pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach tej umowy zawartej z osobą trzecią (tak uchwała Sądu Najwyższego z 2 września 2009 r., II UZP 6/09 i wyrok Sądu Najwyższego z 22 lutego 2010 r., I UK 259/09).

Zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego, wyrażonym w cyt. uchwale z 2 września 2009 r., przesłanką decydującą o uznaniu za pracownika osoby świadczącej w ramach umowy zlecenia pracę na rzecz swojego pracodawcy, jest to, że w ramach takiej umowy, wykonuje faktycznie pracę dla swojego pracodawcy. Zwrot działać "na rzecz" użyty został w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w innym znaczeniu, niż w języku prawa, w którym działanie "na czyjąś rzecz" może się odbywać w wyniku istnienia określonej więzi prawnej (stosunku prawnego). Stosunkiem prawnym charakteryzującym się działaniem na rzecz innego podmiotu jest stosunek pracy, do którego istotnych cech należy działanie na rzecz pracodawcy (art. 22 k.p.). Również wykonujący zlecenie "działa na rzecz zleceniodawcy" (art. 734 i n. k.c.). W kontekście przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej zwrot ten opisuje zatem sytuację faktyczną, w której należy zastosować konstrukcję uznania za pracownika. Jest nią istnienie trójkąta umów, tj.: umowy o pracę, umowy zlecenia między pracownikiem, a osobą trzecią i umowy o podwykonawstwo między pracodawcą i zleceniodawcą.

Pracodawca w wyniku umowy o podwykonawstwo przejmuje w ostatecznym rachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy, przy czym następuje to w wyniku zawarcia umowy zlecenia/świadczenia usług z osobą trzecią oraz zawartej umowy cywilnoprawnej między pracodawcą i zleceniodawcą.

Sąd Apelacyjny podziela jednolite orzecznictwo Sądu Najwyższego, z którego wynika że pracodawca jest płatnikiem składek nie tylko w stosunku do tych osób, które wykonują na jego rzecz pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło z nim zawartej, ale również w stosunku do osób wykonujących na jego rzecz pracę w ramach ww. umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią (tak m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 18 października 2011 r. III UK 22/11 OSNP 2012/21-22/266).

Uwzględniając przytoczone wyżej regulacje prawne, mające w sprawie zastosowanie, jak również utrwalone stanowisko judykatury, wskazać należy, że kwestia objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi pracownika, wykonującego pracę w ramach umowy zlecenia/świadczenia usług z osobą trzecią, kiedy jednocześnie związany jest umową o pracę z podmiotem, który w wyniku umowy o podwykonawstwo (lub innej umowy cywilnoprawnej o podobnym charakterze) przejmuje w ostatecznym rozrachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy – przez pracodawcę (jako płatnika składek) nie budzi wątpliwości. W wyroku z dnia 23 maja 2014 r., sygn. akt II UK 445/13, publ. LEX 1475168, Sąd Najwyższy wskazał, że umowy cywilnoprawne wymienione w art. 8 ust. 2a u.s.u.s. (także w jej art. 9 ust. 1), nie stanowią samodzielnych tytułów obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym

pracownika. W takiej sytuacji nie dochodzi również do zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 9 tej ustawy. Norma art. 8 ust. 2a - poprzez wykreowanie szerokiego pojęcia "pracownika" - stworzyła szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Tytułem tym jest łączący pracodawcę z pracownikiem stosunek pracy oraz dodatkowo umowa cywilnoprawna zawarta przez pracownika z pracodawcą lub zawarta z osobą trzecią, ale wykonywana na rzecz pracodawcy. Określone hipotezą normy art. 8 ust. 2a dwie sytuacje faktyczne, w jakich może się znaleźć osoba, do której przepis ten jest adresowany (pracownik wykonujący pracę na podstawie wymienionych umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą oraz umów cywilnoprawnych zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca jest świadczona na rzecz pracodawcy), mają równorzędny charakter z punktu widzenia skutków opisanych dyspozycją omawianej normy prawnej. Konsekwencje prawne na gruncie ustawy systemowej, wynikające z realizacji takich umów, muszą być takie same, co oznacza, że dla celów ubezpieczeń społecznych zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego jedynie pracownika z pracodawcą.

Sąd pierwszej instancji niezasadnie uznał, że w przedmiotowej sprawie nie znajduje zastosowania przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Zgodzić należy się ze stanowiskiem apelującego, że ubezpieczony, wykonujący czynności w ramach nawiązanych umów cywilnoprawnych ze spółką (...), wykonywał jednocześnie pracę na rzecz swojego pracodawcy, który to uzyskiwał rezultaty tej pracy, tj. (...) S.A. Zawarcie w tych warunkach umów cywilnoprawnych było zabiegiem, oczywiście dopuszczalnym w świetle prawa, jednak de facto zmierzającym do obniżenia kosztów pracy, obciążających wnioskodawcę, umożliwiając jednocześnie zleceniobiorcy dodatkowe zarobkowanie. Przedmiot umowy obejmował wiedzę i doświadczenie, jakie ubezpieczony nabył w związku z zatrudnieniem w (...) S.A. i za zgodą pracodawcy miał udzielać informacji, przekazywać dane, które były niezbędne przy tworzeniu i wdrażaniu systemu (...), z którego docelowo miała również skorzystać ww. Spółka.

Przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej stanowi o wykonywaniu pracy na rzecz pracodawcy, z którym dany ubezpieczony pozostaje w stosunku pracy, nie zaś o wykonywaniu pracy „na korzyść” tego pracodawcy, ani też „wyłącznie na rzecz” tego pracodawcy. Powyższe oznacza, że nie można wykluczyć zastosowania przepisu art. 8 ust. 2a ww. ustawy również w sytuacji, gdy pracodawca nie uzyskuje bezpośrednio korzyści z wykonywania przez ubezpieczonego pracy w ramach umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, ani też w sytuacji, gdy ubezpieczony pracę tę wykonuje zarówno na rzecz pracodawcy, jak i na rzecz podmiotu, z którym zawarł umowę agencyjną, umowę zlecenia lub zbliżoną rodzajowo umowę o świadczenie usług.

Przenosząc powyższe spostrzeżenie na stan faktyczny niniejszej sprawy, wskazać należy, że jakkolwiek spółka (...) „firmowała” zakupiony system (...), to jednak został on przystosowany dla potrzeb (...) S.A., przy udziale ubezpieczonego, z uwzględnieniem udzielonych przez niego wskazówek, dotyczących m.in. firmy (...) S.A. Praca ubezpieczonego była świadczona także na rzecz (i w interesie) (...) S.A. Co więcej, obie firmy funkcjonują w ramach grupy (...), a więc współpraca w tym zakresie miała tym bardziej skonsolidowany charakter.

Sąd Apelacyjny, przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy, oceniał stan faktyczny, uwzględniając zarówno strukturę działających w ramach grupy kapitałowej firm, jak również podstawy zatrudnienia ubezpieczonego, przedmiot łączących go z wnioskodawcą oraz z firmą (...) umów, jak również przedmiot umowy łączącej (...) S.A. z (...) i znalazł istotne podstawy do uwzględnienia zarzutów apelacji. Konsekwencją uznania zleceniobiorcy za pracownika jest konieczność opłacania przez pracodawcę składki na ubezpieczenie społeczne za osobę, z którą została zawarta umowa zlecenia, tak jak za pracownika.

Odnosząc się na koniec do wniosku pełnomocnika wnioskodawcy o przedstawienie Sądowi Najwyższemu pytania prawnego, Sąd Apelacyjny wskazuje, że zgodnie z art. 390 § 1 k.p.c., pytanie prawne kieruje się do Sądu Najwyższego, jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości. W ocenie Sądu Apelacyjnego, w rozpoznawanej sprawie wniosek nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem zawarte w nim pytanie prawne wykracza poza zakres pojęcia „zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości” w rozumieniu art. 390 § 1

k.p.c., ponieważ wykładnia art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest jednoznaczna i Sąd nie powziął żadnych wątpliwości przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy. Należy też zaznaczyć, że nie ma podstaw dla powoływania się na wątpliwości, jeżeli w danej kwestii Sąd Najwyższy dokonał już wykładni przepisów prawa, a nie doszło do zmiany stanu prawnego ani do istotnej zmiany okoliczności faktycznych (tak postanowienie Sądu Najwyższego z 25 listopada 2005 r., I UZP 3/05).

Wobec takiego stanu sprawy sąd odwoławczy na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił wyrok sądu pierwszej instancji, orzekając jak w punkcie I sentencji. Orzeczenie kosztowe za obie instancje zawarte w pkt II sentencji ma za podstawę art. 98 k.p.c. oraz § 6 pkt 4 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t.).

SSA Barbara Pauter SSA Maria Pietkun SSA Danuta Rychlik-Dobrowolska

AdSz